

Zasady postępowania w sprawach o kompensacie
i związane z tym obowiązki prokuratora

I. Przebieg postępowania sądowego w świetle ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (Dz.U. z 2005 r. Nr 169, poz.1415 z późn. zmianami) i ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 z późn. zmianami).

1. Postępowanie wszczynane jest na wniosek:

- osoby uprawnionej tj. ofiary - osoby fizycznej - która na skutek przestępstwa doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia określonych w art. 156 § 1 kk lub art. 157 § 1 kk,
- osoby najbliższej - małżonka lub osoby pozostającej z ofiarą we wspólnym pożyciu, wstępnego, zstępnego, osoby pozostającej w stosunku przysposobienia - jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa, osoba ta pozostawała na utrzymaniu ofiary, która poniosła śmierć na skutek przestępstwa.

2. Kompensatę przyznaje się na wniosek osoby uprawnionej lub prokuratora. Organem właściwym do rozpoznania wniosku o przyznanie kompensaty jest sąd rejonowy wydział cywilny miejsca zamieszkania osoby uprawnionej.

Jeżeli nie można ustalić miejsca zamieszkania osoby uprawnionej właściwy jest sąd, w którego okręgu popełniono przestępstwo. Natomiast jeżeli we wskazany sposób nie można ustalić właściwości, organem orzekającym jest sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy - art. 8 ust. 1 - 4 ustawy.

3. W wypadku złożenia przez pokrzywdzonego - spełniającego wymogi formalne wniosku w przedmiocie wypłaty kompensaty do prokuratury - winien on zostać przekazany do właściwego sądu. O powyższym należy poinformować wnioskodawcę. Przekazanie wniosku następuje w ramach „Ko”. W razie stwierdzenia braków formalnych wniosku, prokurator nie znajdując podstaw do złożenia samodzielnego wniosku zwraca wniosek uprawnionym pouczając o sposobie jego uzupełnienia i wskazuje sąd właściwy do rozpoznania wniosku.

W wypadku złożenia wniosku o kompensatę na rzecz ofiary bądź osoby uprawnionej przez prokuratora, postępowanie takie należy zarejestrować w rejestrze „Pc”.

4. Sąd rozpoznaje wniosek stosując przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym - art. 8 ust 1 ustawy.

W wypadku, gdy wyznaczony jest w sądzie wydział do rozpoznawania spraw w tym trybie, należy go wskazać jako adresata wniosku.

5. Wniosek o kompensatę, która nie może przekroczyć 12.000,00zł., składa się w terminie 2 lat od dnia popełnienia przestępstwa, pod rygorem wygaśnięcia uprawnienia do jej żądania - art. 6 i art. 8 ust. 5 ustawy.

6. Wniosek, którego wzór określony został Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 września 2005 r. w sprawie wniosku o przyznanie kompensaty (Dz.U. z 2005 r. Nr 177, poz.1476) składa się do właściwego sądu wraz z załącznikami tj. odpisami orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym, zaświadczeń lekarskich oraz opinii biegłych dotyczących doznanego przez ofiarę uszczerbku na zdrowiu bądź innymi dokumentami potwierdzającymi informacje zawarte we wniosku. O ile wniosek o kompensatę składa osoba najbliższa winna ona dołączyć dokumenty potwierdzające fakt pozostawania na utrzymaniu ofiary w czasie popełnienia przestępstwa. Wniosek wraz z załącznikami należy złożyć w dwóch egzemplarzach. Nie wymaga on oraz załączone dokumenty legalizacji - art. 9 ust. 2,3 i 4 ustawy.

7. Składając do sądu wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego wnioskodawca winien wnieść opłatę stałą w wysokości 40 zł. - art. 23 pkt 1

ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 t.j. z późn. zmianami).

Na skutek pisma, zawierającego braki formalne lub od którego nie została uiszczona należna opłata, sąd nie podejmie żadnej czynności. W tym wypadku przewodniczący wezwie wnoszącego pismo, aby pod rygorem zwrotu pisma uzupełnił braki formalne lub uiścił opłatę w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wezwania, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu zwróci wniosek – art. 126 i 130 kpc.

Zażalenie na orzeczenie w tym przedmiocie, które jest oczywiście zasadne zwolnione jest od opłaty sądowej - art. 99 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Prokurator składający wniosek na rzecz ofiary przestępstwa jest zwolniony z kosztów sądowych – art. 96 ust. 1 pkt 6 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

8. Wnioskodawca, który nie jest w stanie ponieść opłaty sądowej bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny może domagać się zwolnienia od kosztów, zgłaszając stosowny wniosek w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub się toczy. We wniosku należy złożyć oświadczenie o niemożności poniesienia kosztów, które powinno zawierać dokładne dane o stanie rodzinnym, majątku i dochodach – art. 102 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Od zażalenia w przedmiocie zwolnienia od kosztów nie pobiera się opłat sądowych – art. 95 ust. 2 pkt 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

9. Strona zwolniona w całości lub w części od kosztów sądowych może zgłosić wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego – art. 117 ust. 1 kpc.

10. Niestawiennictwo uczestników na rozprawę nie tamuje rozpoznania sprawy - art. 513 kpc.

11. Wyznaczenie rozprawy zależy od uznania sądu. Regułą jest rozstrzygnięcie sprawy na posiedzeniu. Sąd może przed rozstrzygnięciem sprawy wysłuchać uczestników na posiedzeniu sądowym. W tym celu sąd wzywa ich

pod rygorem pominięcia dowodu z zeznań. Sąd może także zażądać od uczestników oświadczeń na piśmie, a ponadto może przesłuchać świadków i biegłych oraz w wypadku nieobecności uczestników, zażądać od osób, które nie są uczestnikami, złożenia wyjaśnień na piśmie. Jeżeli z treści wniosku wynika, oczywisty brak legitymacji do złożenia wniosku, po stronie wnioskodawcy, sąd może na posiedzeniu niejawnym oddalić wniosek - art. 514 kpc i art. 515 kpc.

12. W orzeczeniu kończącym sprawę sąd rozstrzyga o kosztach procesu. Uczestnik procesu ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Zgodnie z zasadą słuszności w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od uczestnika przegrywającego, którego wniosek oddalono lub odrzucono tylko część kosztów albo odstąpić od obciążania nimi - art. 102 kpc i art. 520 § 1 kpc.

13. Od postanowienia sądowego orzekającego w przedmiocie kompensaty uczestnik ma prawo złożyć apelację - art. 518 kpc.

14. Sąd uzasadnia postanowienie na żądanie strony złożone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia. Postanowienie doręcza się tylko stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Nie doręcza się postanowienia uczestnikowi, który będąc obecny na posiedzeniu, po ogłoszeniu postanowienia zrzekł się jego doręczenia - art. 357 § 1 kpc i art. 517 kpc.

15. Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej orzeczenia z uzasadnieniem. Jeżeli strona nie zażądała sporządzenia uzasadnienia, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia - art. 369 § 1 i 2 kpc.

16. W wypadku, gdy postępowanie karne zostanie umorzone z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1 pkt 1,2,3,7 i 9 kpk bądź wydany zostanie wyrok uniewinniający z przyczyn określonych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 kpk osoba, której przyznano kompensatę zobowiązana jest do jej zwrotu w terminie 30 dni

od dnia otrzymania wezwania do organu orzekającego, który wydał orzeczenie o przyznaniu świadczenia.

II. Obowiązki Prokuratora Rejonowego

- 1. Prokurator jest uczestnikiem postępowania obok osoby uprawnionej. Sąd zawiadamia prokuratora o zainicjowaniu postępowania poprzez doręczenie mu odpisu wniosku.*
- 2. Prokurator jest uprawniony do złożenia samodzielnego wniosku o przyznanie kompensaty na rzecz ofiary przestępstwa albo osoby uprawnionej.*
- 3. Sprawę z wniosku prokuratora i dotyczącą udziału prokuratora w postępowaniu o przyznanie kompensaty rejestruje się w repertorium „Pc”.*
- 4. Po zakończeniu postępowania cywilnego prokurator zarządza wykreślenie sprawy z repertorium Pc, jednak pozostanie ona nadal w jego zainteresowaniu, poprzez dokonywanie ustaleń w przedmiocie prawomocności orzeczenia kończącego postępowanie karne. W wypadku podjęcia przez prokuratora czynności regresowych, o których mowa w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw, sprawę należy zarejestrować pod kolejnym numerem w repertorium „Pc”.*
- 5. O obowiązku zwrotu kompensaty we wskazanym terminie prokurator zawiadamia świadczeniobiorcę niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia o umorzeniu postępowania karnego bądź wyroku uniewinniającego - art. 13 ust. 2 ustawy.*
- 6. Po upływie terminu do zwrotu kompensaty prokurator w ciągu 2 tygodni zarządza sprawdzenie, czy nastąpił jej zwrot.*
- 7. W wypadkach, gdy osoba uprawniona nie zwróci kompensaty, a także w wypadku zaistnienia podstaw do roszczenia zwrotnego, o którym mowa w art.*

14 ust. 1 ustawy prokurator podejmuje decyzję co do wytoczenia powództwa cywilnego - art. 14 ust. 2 ustawy.

8. Do złożenia wniosku o kompensatę na rzecz ofiary przestępstwa oraz do wytoczenia powództwa dot. roszczeń, o których mowa w art. 13 ust. 4 i 14 ust. 1 ustawy właściwa jest jednostka organizacyjna prokuratury, która prowadziła postępowanie przygotowawcze. W pozostałym zakresie zastosowanie ma § 367 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. Nr 49, poz. 296)

9. W wypadku zgłoszenia przez obywatela polskiego stosownego przestępstwa popełnionego w kraju należącym do Unii Europejskiej, osobę uprawnioną kieruje się do Wydziału III Nadzoru nad Postępowaniem Przygotowawczym Prokuratury Okręgowej.

III. Obowiązki organu pomocniczego

Prokurator Okręgowy, w którego okręgu osoba uprawniona ma miejsce zamieszkania lub pobytu jako organ pomocniczy Rzeczypospolitej Polskiej jest zobowiązany do udzielania osobie uprawnionej wszelkich informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę przez organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej jak również w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, do udostępniania wzoru formularza wniosku i udzielenia na żądanie osoby uprawnionej ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku. Ponadto organ pomocniczy przyjmuje i przekazuje wnioski o kompensatę organom orzekającym w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Organ pomocniczy nie dokonuje oceny zasadności wniosków - art. 10 i 15 ustawy.

Załącznik do protokołu przyjęcia od pokrzywdzonego ustnego zawiadomienia o przestępstwie lub protokołu przesłuchania w charakterze świadka /dot. przestępstw, których skutkiem jest śmierć albo naruszenia ciała lub rozstrój zdrowia określony w art. 156 § 1 kk lub art. 157 § 1 kk/

w dniu ..... *

sygn. akt .....

Pouczenie

pokrzywdzonego o prawie do złożenia wniosku o wypłatę kompensaty państwowej

1. Osobą uprawnioną do złożenia wniosku o wypłatę kompensaty jest:

- *ofiara, a więc osoba fizyczna, która na skutek przestępstwa, doznała naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia określonych w art. 156 § 1 kk lub art. 157 § 1 kk,*
- *osoba najbliższa, a więc małżonek lub osoba pozostająca z ofiarą we wspólnym pożyciu, wstępny, zstępny, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa, osoby te pozostawały na utrzymaniu ofiary, która poniosła śmierć na skutek przestępstwa - art. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (Dz.U. z 2005 r. Nr 169, poz.1415 z późn. zmianami).*

2. Kompensata może być przyznana, w kwocie pokrywającej:

- *utraczone zarobki lub inne środki utrzymania,*
- *koszty związane z leczeniem i rehabilitacją,*
- *koszty pogrzebu,*

gdy osoba uprawniona nie może uzyskać pokrycia tych środków od sprawcy przestępstwa, z tytułu ubezpieczenia, ze środków pomocy społecznej albo z innego źródła lub tytułu - art. 3 i 5 cytowanej ustawy.

3. Wniosek składa się do sądu rejonowego wydziału cywilnego, w którego okręgu zamieszkuje osoba uprawniona. Jeżeli nie można ustalić miejsca zamieszkania osoby uprawnionej, właściwy jest sąd, w którego okręgu popełniono przestępstwo. Natomiast jeżeli we wskazany sposób nie można ustalić właściwości, organem orzekającym jest sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy - art. 8 ust. 1 - 3 ustawy.

4. Sąd rozpoznaje wniosek stosując przepisy kodeksu postępowania cywilnego - art. 8 ust. 1 ustawy.

5. Wniosek o kompensatę, która nie może przekroczyć 12.000,00 zł., składa się w terminie 2 lat od dnia popełnienia przestępstwa, pod rygorem wygaśnięcia uprawnienia do jej żądania - art. 6 i 8 ust. 5 ustawy.

6. Wniosek - którego wzór zamieszczony jest w prokuraturze na tablicy ogłoszeń - z załącznikami - odpisami orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym, zaświadczeń lekarskich, opiniami biegłych dotyczącymi doznanego uszczerbku na zdrowiu bądź innymi dokumentami potwierdzającymi informacje zawarte we wniosku jak również potwierdzające fakt pozostawiania osoby najbliższej na utrzymaniu ofiary w czasie popełnienia przestępstwa należy złożyć w dwóch egzemplarzach.

7. Składając do sądu wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego wnioskodawca winien wnieść opłatę stałą w wysokości 40 zł. - art. 23 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 t.j. z późn. zmianami).

Na skutek pisma, od którego nie została uiszczona należna opłata, sąd nie podejmie żadnej czynności. W tym wypadku przewodniczący wezwie wnoszącego pismo, aby pod rygorem zwrotu pisma uiścił opłatę w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wezwania, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu zwróci wniosek. Zażalenie oczywiście uzasadnione, wniesione na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pisma lub na postanowienie sądu o odrzuceniu środka zaskarżenia jest wolne od opłaty sądowej - art. 99 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

8. Wnioskodawca, który nie jest w stanie ponieść opłaty sądowej bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny może domagać się zwolnienia od kosztów, zgłaszając stosowny wniosek w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub się toczy. We wniosku należy złożyć oświadczenie o niemożności poniesienia kosztów, które powinno zawierać dokładne dane o stanie rodzinnym, majątku i dochodach - art. 102 ust.1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Od wniosku o zwolnienie od kosztów oraz od zażalenia w tym przedmiocie nie pobiera się opłat sądowych.

9. Strona zwolniona w całości lub w części od kosztów sądowych może zgłosić wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego - art. 117 ust. 1 kpc.

10. Niestawiennictwo uczestników na rozprawę nie tamuje rozpoznania sprawy - art. 513 kpc.

11. Sąd może przed rozstrzygnięciem sprawy wysłuchać uczestników na posiedzeniu sądowym lub zażądać od nich oświadczeń na piśmie, a ponadto może przestuchać świadków i biegłych oraz w wypadku nieobecności uczestników, zażądać od osób, które nie są uczestnikami, złożenia wyjaśnień na piśmie. Jeżeli z treści wniosku wynika, oczywisty brak uprawnienia do złożenia wniosku po stronie wnioskodawcy, sąd może na posiedzeniu niejawnym oddalić wniosek art. 514 i art. 515 kpc.

12. W orzeczeniu kończącym sprawę sąd rozstrzyga o kosztach procesu. Uczestnik procesu ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Zgodnie z zasadą słuszności w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od uczestnika przegrywającego (którego wniosek oddalono lub odrzucono) tylko część kosztów albo odstąpić od obciążania nimi - art. 102 kpc i art. 520 § 1 kpc.

13. Od postanowienia sądowego orzekającego w przedmiocie kompensaty uczestnik ma prawo złożyć apelację. Od apelacji sąd pobiera wpis w wysokości 40 zł. - art. 518 kpc i art. 23 pkt 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

14. Sąd uzasadnia postanowienie na żądanie strony złożone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia. Postanowienie doręcza się tylko stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Nie doręcza się postanowienia uczestnikowi, który będąc obecny na posiedzeniu, po ogłoszeniu postanowienia zrzekł się jego doręczenia - art. 357 § 1 kpc i art. 517 kpc.

15. Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej postanowienia z uzasadnieniem. Jeżeli strona nie zażądała sporządzenia uzasadnienia, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia - art. 369 § 1 i 2 kpc.

16. W przypadku, gdy postępowanie karne zostanie umorzone z przyczyn przewidzianych w art. 17 § 1, 2, 3, 7 i 9 kpk bądź wydany zostanie wyrok uniewinniający z przyczyn określonych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 kpk osoba, której przyznano kompensatę zobowiązana jest do jej zwrotu w terminie 30 dni od dnia otrzymania wezwania do sądu, który wydał orzeczenie o przyznaniu kompensaty.

17. Jeżeli osoba wezwana nie zwróci przyznanego świadczenia pieniężnego, Skarbowi Państwa przysługuje w stosunku do niej roszczenie o zwrot kompensaty - art. 14 ust. 2 ustawy.

Oświadczam, że z powyższymi prawami zapoznałem się i odpis pisma otrzymałem dnia ....., godz. ....

.....
podpis pokrzywdzonego

.....
podpis prokuratora i jego pieczęć